

Ik spreek u dus van *tij-kentering in de Oud-Testamentische wetenschap*.

Wilt mij wèl verstaan. Als het tij kentert, dan is het tijdstip aangebroken waarop de vloed zijn hoogsten stand heeft bereikt, en de val van het water intreedt. Dan is het nog lang geen ebbe, hoog staat nog de zee tegen den strandmuur of tegen den dijk aan; maar hooger komt het water dan niet meer, er is een begin van val, dat met zekerheid het naderen van de ebbe spelt. In de beoordeeling van de verschijnselen die op Oud-Testamentisch terrein zich heden ten dage voordoen wensch ik mij voor overdrijving te hoeden. Ik ben er mij zeer goed van bewust dat het er nog verre vandaan is, dat men van een algeheelen en algemeen ommekeer in de opvattingen zou mogen spreken. Maar toch zijn die verschijnselen ook weder zoo menigvuldig, en van zulken aard, en stemmen ze zoo opmerkelijk overeen, dat het mijns inziens, al gewagen we nog lang niet van de ebbe, wel gerechtvaardigd is te spreken van eene tij-kentering, welke te harer tijd ook de ebbe verwachten doet.

De toonaangevende richting op Oud-Testamentisch gebied gaat, wat haren aanvang betreft, terug tot ongeveer het midden der 18e eeuw. Astruc en Eichhorn zijn vooral de namen waaraan zich de opkomst dezer richting verbindt. En vanaf dien tijd is hare ontwikkeling bijna één doorlopende zegetocht geweest. De eenige ernstige hinderpaal dien zij op haren weg ontmoette lag in het optreden van het driemanschap Hengstenberg, Hävernick en Keil; maar sedert dezer verscheiden klom zij snel tot haar hoogtepunt, waarop zij in weerwil van enkele vereenzaamde bestrijders, de geheele Oud-Testamentische wetenschap onder hare heerschappij had gebracht.

Om deze richting te karakteriseeren gebruikt men veelal de benaming „kritisch”, al of niet in verbinding met „litterarisch” of „historisch”, maar waarbij dan toch in elk geval op „kritisch” de hoofdnadruk valt. Echter is deze benaming niet zonder eenig voorbehoud over te nemen. Daarin ligt toch feitelijk deze oordeelvelling over andere richtingen uitgedrukt, dat zij on-kritisch of niet-kritisch zijn, zonder kritiek te werk gaan. En dat is zeker onjuist. Kritiek is eenvoudig eene formeele functie van den men-